

transennam, eam assereret, vel dubia de eius illicitate proponeret: hic enim dici nequit contrariam doctrinam docere, multo minus praesumere.

2. Proscriptam sententiam praedicare. Praedicator igitur qui in concione publica affirmaret Sacerdotes vel Christi fideles peccati mortalis conscios et Confessarii copiam habentes posse missam celebrare, aut ad Eucharistiam accedere non praemissa confessione Sacramentali excommunicatus habendus esset.

3. Sententiam ipsam pertinaciter asserere; doctrina autem aliqua pertinaciter asseritur quando proscripta ab Ecclesia noseitur, et in praesenti casu sub excommunicationis poena, ignorantia enim poenae adnexae perfectam contumaciam excludit. Qua de causa si quis excommunicationem adnexam ignorans, eiusmodi sententiam pertinaciter assereret, excommunicationem non incurreret. At legem poenamque si noverit, ea percellitur sive publice, sive privatim eiusmodi doctrinam pertinaciter asserat; et enim et lex unam pertinaciam debitis conditionibus munitam exigit, nihil circa loca distinguens, atque de cetero damna inde emergentia sive publice sive privatim inferri possunt.

4. Quarta actio quae interdicitur est praesumere hunc errorem publice disputando defenderet, non quidem eo sensu ut illicitum sit scholasticae disputationis causa et occasione argumenta contra veram

sententiam proponere, sed ex animo eius defensionem suscipere: id enim et sensus canonis et multo magis verbum *praesumpserit*, important. Qua de causa si quis contrariam sententiam privatim disputando defenderet, non incurreret excommunicationem; at eam incurere posset, sententiae contrariae veritatem pertinaciter asserendo; Concilium enim de publica disputatione loquitur, et cum lex sit poenalis non est ad alios casus extendenda.

Hoc in loco tamen advertendum est, Caietani opinionem fuisse, praemittendam esse Eucharistiae confessionem sacramentalem non quidem praecepto divino, ut communis sententia fert, sed tantum ecclesiastico; posse autem contingere ab viro theologo Caietani sententiam sustineri, ideoque defendi, praecepto tantum ecclesiastico praemittendam esse vel Missae sacrificio, vel Eucharistiae perceptioni confessionem Sacramentalem. Quid? Nulla profecto, excommunicatione hunc irretitum dicemus; etenim poena lata est in eos qui docent etc. non esse necessario praemittendam confessionem sacramentalem in casu, non autem in illos qui docent praemittendam solum esse de praecepto ecclesiastico; hi enim absolute docent praemittendam esse sacramentalem confessionem in casu, ideoque quantum ab substantiam legis attinget conformes reperiuntur Concilii Tridentini doctrinae.

Omnes vero intelligunt, doctrinam contrariam docere etc. hoc in capite sub excommunicationis poena prohiberi, non autem facta intima, seu intentiones, vel sacrilegia personalia; qua de causa praesentem excommunicationem non incurrere sacrilegos illos Sacerdotes et fideles, qui firmiter retinentes a Tridentinis Patribus traditam doctrinam, vel ad eam nullo pacto attendentes, aut etiam animo repudiantes, accedunt ad eucharistiam cum peccati mortalis conscientia, iudicium et condemnationem sibi manducaturi; hi enim nihil docent, praedicant, asserunt, defendunt.

Manifestum pariter existimamus, non esse de excommunicatione huius capituli illos damnandos, qui aliquid docerent difforme quidem ab allegata Tridentinorum Patrum sententia, e diametro autem ei non opponeretur. Exemplo rem declarabimus: Alexander VII die 18 Martii 1666 per decretum supremae et universalis Romanae Inquisitionis excommunicationis poena Romano Pontifici reservata illos percelli pronuntiaverat, qui docturi essent: Prop. 38: *Mandatum Tridentini factum sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, confitendi quamprimum est consilium non praeceptum.* Tum prop. 39: *Illa particula quamprimum intelligitur, cum Sacerdos suo tempore confitebitur.* Porro circa has alias-

que in eodem decreto enumeratas propositiones Alexander VII « stavit ac decrevit praedictas propositiones, et unamquamque ipsarum, ut minimum, tamquam scandalosas esse damnandas et prohibendas, sicut eas damnatas ac prohibet; ita ut quicumque illas, aut coniunctim aut divisim, docuerit, defenderit, ediderit, aut de eis etiam disputative, publice aut privatim, tractaverit, nisi forsitan impugnando, ipso facto incidat in excommunicationem, a qua non possit (praeterquam in articulo mortis) ab alio, quacumque etiam dignitate fulgente, nisi a pro tempore existente Romano Pontifice absolvi » (1).

Quaerimus ergo: an eiusmodi propositiones docentes, asserentes, praedicantes, defendentes Tridentinam excommunicationem incurrant?

Negative respondendum esse censemus, cum propositiones proscriptae ab Alexandro VII non contineant doctrinam contrariam Can. XI, Sess. XIII Concilii Tridentini; etenim in hoc agitur de confessione necessario praemittenda Eucharistiae sumptioni etc. ab iis qui se peccato mortali vulneratos sentiunt, in illis vero de confessione citius vel tardius peragenda ab iis Sacerdotibus etc. qui ex necessitate sacrificium in peccato mor-

(1) Bullar. Rom. Tom. XVII, pag. 428. Edit. Taurin. 1869.

tali existentes offerre debuere; hinc propugnantes binas propositiones ab Alexandro VII damnatas, non negant doctrinam constitutam Can. XI Concilii Tridentini, et consequenter hanc excommunicationem non incurrunt.

Attamen quamvis doctrinam in propositionibus ab Alexandro VII proscriptam docentes, defendentes etc. non incurrant Tridentinam excommunicationem, incurrunt tamen excommunicationem illatam in Constitutione *Apostolicae Sedis* Cap. 1, Tit. II, quo interdicitur sub excommunicationis poena Romano Pontifici simpliciter reservatae docere vel defendere *sive publice sive privatim propositiones ab Apostolica Sede damnatas sub excommunicationis poena latae sententiae*; prout constat ab Alexandro VII citatas propositiones damnatas fuisse.

Bonacina *De Excomm. in part. extra Bullam Coenae*, Disp. II, Quaest. II, Punct. XIV, 5. quaerit: « utrum, qui asserit necessario » praemittendam non esse confessionem sacramentalem iis in locis, » in quibus Concilium Tridentinum » non est promulgatum, vel usu » receptum excommunicatione huius Canonis ligetur? »

Respondet: « Suarez et Fillucius sine distinctione respondent » affirmative.

» Sed mihi distinguendum videtur. Vel id asserit in loco ubi Tridentinum est usu receptum, vel » ubi non est usu receptum; si id

» asserit ubi Concilium non est usu » receptum, censeo non ligari, » etiamsi firmam ibi sedem non » habeat; quamdiu enim eo in loco » existit, non ligatur praeceptis » et poenis Concilii Tridentini; » peccat tamen graviter, quia falsam doctrinam docet in re maximi momenti. Si vero id asserit » in loco ubi Concilium acceptum » est, incurrit excommunicationem, » quia actionem sub excommunicatione vetitam in Concilio Tridentino facit in loco, ubi Concilium obligat; et fieri potest, » ut occasione istius assertionis » aliquis contra communem Ecclesiae consuetudinem inducatur » ad omittendam confessionem, saltem in iis locis, in quibus Concilium non fuit admissum. »

Eiusmodi sententia nobis verior videtur cum prolatam distinctionem ipsi admittant Ecclesiae Romanae theologi et Congregationes; ut patet ex iis quae circa matrimonia clandestina sanxerunt; per Constitutionem *Apostolicae Sedis* autem nihil innovatum circa Concilii Tridentini acceptationem nominamus.

Observamus denique, eiusmodi excommunicationem nemini reservatam esse, cum ex Concilii Tridentini canone nulla reservatio appareat.

CAPUT IV.

De excommunicatione a Patribus Tridentinis lata tum in negantes matrimonia clandestina invalida esse quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit, tum in affirmantes matrimonia filiorum familias sine consensu parentum inita nulla esse.

Matrimonia clandestina ea dicuntur et sunt quae a contrahentibus, libero tamen consensu, sine Parochi et testium praesentia ineuntur. Eiusmodi matrimonia quamvis Ecclesia sit semper detestata, tamen invalida sunt tantum de iure ecclesiastico ob inductum a Patribus Tridentinis clandestinitatis impedimentum; per se autem valida sunt, cum ipsi contrahentes sint matrimonii ministri. Quamdiu ergo Ecclesia ea irrita non facit, valida censi debent et sunt; cum igitur regiones sint in quibus Concilium Tridentinum promulgatum non fuerit neque receptum, vel si promulgatum lato clandestinitatis impedimento per Romanos Pontifices derogatum fuerit, sequitur iis in regionibus clandestina matrimonia rata esse; et tantum nulla et invalida ubi lex clandestinitatis viget, seu ubi vigent Tridentini decreta. At multo minus invalida esse possunt matrimonia a filiis familias sine parentum consensu contracta, sive in locis catholicis sive heterodoxis; cum eiusmodi impedimentum ecclesiasticum non existat, neque illius consensus defectus

apponatur essentiali fini matrimonii. Hanc doctrinam expressere Patres Tridentini *Sess. XXIV Cap. 1 de Reformatione matrimonii, his verbis: Tametsi dubitandum non est, clandestina matrimonia, libero contrahentium consensu facta, rata et vera esse matrimonia, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit, et proinde iure damnandi sint illi, ut eos sancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera ac rata esse negant; quique falso affirmant matrimonia a filiis familias sine consensu parentum contracta, irrita esse, et parentes ea rata vel irrita facere posse: nihilominus sancta Dei Ecclesia, ex iustissimis causis illa semper detestata est, atque prohibuit.*

Advertendum tamen est, Tridentinum decretum vim habere coepisse post triginta dies a publicatione in singulis Paroeciis facta. « Decernit » insuper, ita Patres Tridentini, ut » huiusmodi decretum in unaquaque Parochia suum robur post » triginta dies habere incipiat, a die » primae publicationis, in eadem » parochia factae, numerandos. »

Duae igitur personarum classes per citatum decretum anathemate percelluntur; illae quae negant validitatem matrimonii clandestini iis in regionibus in quibus Concilium Tridentinum promulgatum non fuit; etenim si eiusmodi valorem negarent in regionibus in quibus vigent Tridentina decreta, ea ratione quia iis in locis impedimentum clandestinitatis iure ecclesiastico dirimit

matrimonium, nullam incurrerent excommunicationem. Ad incurendam igitur excommunicationem absolute neganda est validitas matrimoniorum clandestinorum, nullo habito ad Tridentinum impedimentum respectu, quo in casu ubicumque ea contrahitur.

Hac tamen in re advertendum est, nullam incurrere excommunicationem eum, qui negaret matrimonia clandestina esse vera Sacramenta, dummodo ipsorum validitatem admittat; lex enim est de valore matrimonii clandestini, non de Sacramenti dignitate, quae ei insit.

Haec autem quaestio quae antiquitus in Scholis catholicis agitabatur, post Encyclicam *Arcanum divinae Sapientiae* a Leone XIII latam die 10 Februarii 1880 (1) in dubium revocari nequit, cum in ea Pontifex proclamaverit intimam essentialemque unitatem contractus et Sacramenti, ita ut admissio in matrimonio valore naturalis contractus, eo ipso dignitas Sacramenti admittenda in eo sit: « Nec quemquam, inquit, moveat illa tantopere a Regalibus praedicata distinctio, vi cuius contractum nuptiale a Sacramento disiungunt, eo sane consilio, ut Ecclesiae reserventis Sacramenti rationibus, contractum tradant in potestatem arbitriumque principum civitatis. Etenim non potest huiusmodi di-

(1) Habetur in Actis S. Sedis.

» distinctio, seu verius distractio, » probari; cum exploratum sit in » matrimonio christiano contractum » a Sacramento non esse dissociabilem; atque ideo non posse » contractum verum et legitimum » consistere, quin sit eo ipso Sacramentum. Nam Christus Dominus » dignitate Sacramenti auxilium matrimonium: matrimonium autem est » ipse contractus, si modo sit factus iure. Huc accedit, quod ob » hanc causam matrimonium est » Sacramentum, quia est sacrum » signum et efficiens gratiam, et » imaginem referens mysticarum » nuptiarum Christi cum Ecclesia. » Istarum autem forma ac figura illo ipso exprimitur summae coniunctionis vinculo, quo vir et mulier inter se configantur, quodque aliud nihil est, nisi ipsum » matrimonium; nihilque magis abhorrere a veritate, quam esse sacramentum decus quoddam adiunctum, aut proprietatem allapsam » extrinsecus, quae a contractu disiungi ac dispari hominum arbitratu queat. »

Unum ergo requiritur ut matrimonium christianum sit Sacramentum, scilicet ut contractus sit factus iure; voluntate scilicet perpetuam consuetudinem vitae retinendi, sobolisque procreandae, quod alterum religionis causa, seponi potest; quae tamen religio in iis qui clandestina matrimonia ineunt vix supponitur.

Altera personarum classis quae in Tridentino capite excommunicatione percipitur, illa est, qua negat, valida esse matrimonia a filiis familias sine parentum consensu contracta, et parentes ea irrita aut valida efficere posse.

Duplex hinc sententia damnatur; una de facto, scilicet matrimonia a filiis familias inita sine parentum consensu irrita esse; alia de iure, scilicet, eiusmodi matrimonia parentes irrita aut valida reddere posse. Horum alterutrum, qui affirmaret excommunicationem incurreret. Et quidem iure meritoque; impedimenta enim matrimonii constituere non ad parentes, non ad saeculares principes, sed tantum ad Ecclesiam pertinet: cum enim matrimonium christianum rite celebratum eo ipso Sacramentum sit, Sacramenta autem subsint unice Ecclesiae potestati, nemo in ea sese intromittere potest, aut debet. Hinc a Patribus Tridentinis etiam definitum fuit in *Ecclesiae potestate esse impedimenta matrimonii dirimentia constituere, et causas matrimoniales ad iudices ecclesiasticos pertinere*. Sess. XXIV. Can. 4. et 12.

De hoc pariter capite praeclare disserit Leo XIII in cit. Encyclicae his verbis: « Igitur cum matrimonium sit sua vi, sua natura, sua sponte sacrum, consentaneum est, ut regatur ac temperetur non principum imperio, sed divina auctoritate Ecclesiae, quae rerum sacrarum sola habet ma-

» gisterium. Deinde consideranda » Sacramenti dignitas est, cuius ac- » cessione matrimonia christiano- » rum evasere longe nobilissima. » De Sacramentis autem statuere et » praecipere, ita, ex voluntate Christi, sola potest et debet Ecclesia, » ut absonum sit plane potestatis » eius vel minimam partem ad gubernatores rei civilis velle esse » translata. Postremo magnum » pondus est, magna vis historiae, » qua luculenter docemur, potestatem legiferam et iudicalem, de qua loquimur, libere constanterque ab Ecclesia usurpari consuevisse iis etiam temporibus, quando principes Reipublicae consentientes fuisse aut conniventes in ea inepte et stulte fingentur. »

Hac in re tamen advertendum est, Concilium Tridentinum utique illos excommunicasse qui docent matrimonia a filiis a familiis contracta sine consensu parentum nulla esse, vel ea parentes invalidare, aut valida reddere posse; nihil autem definivisse circa potestatem quam gubernatores civiles sibi arrogarunt constituendi impedimenta matrimonii dirimentia. Si igitur contingat, ut saecularis princeps constituat nulla esse matrimonia a filiis contracta sine, vel contra parentum consensum, et theologus quidam affirmet, ea nulla esse ob impedimentum inductum a potestate civili, praesentem excommunicationem non incurreret, cum de re

agatur ab ea diversa, quam Tridentini Patres statuere.

Neque contraheret excommunicationem latam a Tridentinis Patribus *Sess. XXIV de Reform. Matrimonii* sive Cap. IV, sive Canone XII; quorum primo dicunt: *Si quis dixerit Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta matrimonii dirimentia, vel in iis constituendis errasse; a. s.* In alio vero: *Si quis dixerit, causas matrimoniales non spectare ad iudices ecclesiasticos; a. s.*

Etenim qui affirmat matrimonium aliquod nullum esse ob inductum a potestate civili impedimentum, doctrinam in Canonibus allatis propugnatam non negat, sed tantum affirmat, etiam a potestate civili posse impedimenta matrimonii dirimentia constitui; hanc autem doctrinam Ecclesia numquam definitivo iudicio reprobavit quamvis affirmarit, eam nec veram, nec tenendam esse, ut patet etiam ex cit. Encylica Leonis XIII.

CAPUT V.

De excommunicatione lata a Concilio Tridentino in raptos mulierum, eorumque complices.

Norunt Theologi omnes et Sacrorum Canonum Tractatores, non levibus quaestionibus eiusmodi materiam locum praebere, quantum praesertim attinet ad extensionem raptus, quem alii presse interpretantur, alii latiori sensu sumunt.

Ne in incertum vagemur et plurimis obvolvamur quaestionibus nos Tridentini Decreti verbis pressius adhaerebimus, ita ut tantum pronuntiare velimus, quantum lex aperte pronuntiat.

Porro ita Tridentinum decretum legimus *Sess. XXIV Cap. VI de Reformatione Matrimonii.*

« Decernit Sancta Synodus, inter » raptorem et raptam, quamdiu » ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere » matrimonium. Quod si rapta a » raptore separata, et in loco tuto » et libero constituta, illum in virum habere consenserit, eam » raptor in uxorem habeat; et nihilominus raptor ipse ac omnes » illi consilium, auxilium et favorem praebentes, sint ipso iure » excommunicati, ac perpetuo infames, omniumque dignitatum » incapaces; et si clerici fuerint, » de proprio gradu decendant. Tenentur praeterea raptor mulierem » raptam, sive eam uxorem duxerit, sive non duxerit, decenter » arbitrio iudicis dotare ».

Ut deprehendatur quinam raptus crimine Tridentinam excommunicationem incurrant, in quo raptus substantialiter consistat constabellendum est.

Raptus itaque personarum duplici ex fine contingit, vel criminis, ut ex. gr. explendae libidinis causa, vel matrimonii ineundi, quod nostrum est.

Primo modo *Raptus est violenta*

abductio virginis, vel alterius honestae foeminae solutae vel ligatae, libidinis exercendae gratia de loco in locum moraliter diversum.

Alio modo est: *violenta abductio mulieris matrimonii ineundi causa; non virginis itaque aut solutae sed honestae, tantummodo, at cuiuslibet, etiam inhonestae, dummodo abducatur matrimonii ineundi causa; etenim et foeminae minus honestae, imo et meretrices possunt, et aliquando omnino respuunt matrimonia cum viris sibi non bene visis contrahere; attamen harum matrimonium sanctum est, libertate consequenter gaudere debet, ut matrimonia contracta cum honestissimis puellis. Concilii Tridentini patres insuper generice omnino loquuntur, nullamque exceptionem innuunt. At ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.*

Attamen 1. abductio illa debet esse violenta, scilicet repugnante foemina; etenim *rapi sine vi non potest: et Raptus non dicitur, ubi volens pro matrimonio abducitur. C. cum causam 6 de Raptoribus.* Quare si puella consentiat, raptus non habetur, nec consequenter impedimentum, aut excommunicatio. Nemo enim rapit eum qui lubens volensque sequitur.

Violentia autem haec nedum physica est, sed moralis, si scilicet foemina, vel per preces importunas metui reverentia coniunctas, non per solas preces, vel per metum gravem, vel fraude adhibita abducatur.

Primum docet Reiffenstuel *Ius Can. Univ. Tom. IV, tit. 1, n. 373: ad raptum requiri aliquam violentiam, vel physicam... vel moralem per minas aut gravem metum; tum Roncaglia in sua Theologia morali universa his verbis: Et potest esse moralis (violentia) ut per preces importunas unitas metui reverentia, seu per metum cadentem in constantem virum.* Tum docent alii doctores praeclarissimi.

Attamen si precibus importunis nulla reverentia aut timor consocietur, illae satis non erunt ad raptus crimen constituendum; etenim preces, quamvis importunae, precum indolem non egrediuntur, neque per se violentiam important, imo excludunt cum indicent, utentes precibus importanis, alia media adhibere vel nolle vel non posse. Hinc vere Sanchez, Pirhing, aliisque praetermissis, De Iustis De dispensationibus matrimonialibus lib. II, cap. XVIII, n. 70 scribit: *Nec dici raptum, quidquid alii contradicant; eo casu, quo solis importunis precibus, aut mercede aliqua abstrahatur (foemina), nisi huiusmodi preces tales essent, ut violentiae aequiparentur.*

Quod vero fraudes adhibitae ad abducendam puellam matrimonii ineundi causa violentiae aequiparentur, constat ex sententia, quam tulit S. Congregatio Concilii in causa matrimonii anno 1864, quam ex Tom. 1. Actorum S. Sedis describimus et in notam coniecimus,

ut lectores intelligant cuiusnam in-
dolis fraudes intervenire debent
quae violentiae aequiparentur (1).

(1) Pag. 15. Etsi Caia uxor Titii e maritali domo legitime expulsa fuisset, concessum tamen eidem fuerat, ut filii qui sub potestate Titii manserant, matrem suam invisere interdum possent. Hac circumstantia abusa est mater, ut filiam suam Agnetem sequenti ratione proderet.

Cum enim nubilis Agnes in paterna domo degeret in civitate A. et conversandi causa ad quamdam frequentatam domum interdum accederet, contigit ut vir quidam Sempronius iam viduus amore Agnetis corripere. Tum Titius adolescentulae pater, tum ipsa adolescentula Agnes, Sempronii instantiis ad conciliandas nuptias porrectis, non semel resisterunt, donec Sempronius hanc legitimam viam sibi praclusam praesentiens, aliam, prorsus inauditam, sibi aperiendam curavit.

Sane (prouti ex actis eruimus) cum Caia Agnetis mater in quadam ora maritima B. ad balnea ratione valetudinis degeret, et Titius Agnetis Pater, eodem tempore, ratione sui officii discessisset e sua civitate A., Agnes cum famula educatrice aliaque sorore inniori eundem locum B. petiit, suamque matrem invisit in publico diversorio habitantem. Mansit ibidem Agnes nonnullis diebus, donec mater praetextu melioris habitationis, ficto animo, filiae suavitatis se conduxisse commodiorem domum eadem in terra, ad quam semet paratam exhibuit ducendi Agnetem. Reapse Caia mater simul cum praedicta educatrice duxerunt Agnetem in quamdam remotiorem domum, quam ingressae, prius Caia, deinde educatrix aliquas causas abundi praetextentes, discesserunt, sola ibi relicta, veluti in propria domo, Agnete.

Cum ita res se haberet, ex improvise prodiit Sempronius, qui exterrefactae tunc Agneti patefecit, eam in sua domo et potestate reperiri. Coacta fuit Agnes in ea remota Sempronii domo manere per partem diei et integram sequentem noctem, in qua, ut ipsa deposuit, et clamavit et fugam tentavit inutiliter.

Sequenti die, tarda licet hora, rediit educatrix, cui Agnes promptam manifestavit voluntatem, eadem ipsa die, paternam domum redeundi. At mater (quae ex condieto cum Sempronio agere satis apparebat) antequam filia discederet, una cum educatrice exterritae adhuc puellae suaserunt, ne domum patris repeteret, ut paternam iram, propter ea quae acciderant declinaret; sed potius ad aliquod publicum diversorium in eadem civitate A. se conferret, ut ibi opportunius deliberaretur quid post haec esset agendum.

Itaque importunae suasioni matris et educatricis Agnes paruit, et eodem die Agnes et educatrix viae sese commiserunt ut redirent in suam civitatem A. Verum cum ad stationem quamdam devenerunt, en comparet iterum Sempronius, qui eundem currum (vagone) ingreditur ubi Agnes considebat, quae tanto horrore praesentia Sempronii percussa est, tantosque clamores extulit, ut currum gubernator intervenerit, indixeritque Sempronio, ut ab eo recederet. Quod quidem deinde praestitit Sempronius, suadente altero viro C, qui eodem in curru considebat, quae Sempronii partes egit.

Itaque Agnes pervenit ad Diversorium publicum D in sua civitate ex suasionem viri C, nec non educatricis quae particeps erat consiliorum Sempronii.

Haec porro sunt adiuncta quae in hoc diversorio contigerunt. Cubiculum assignatum fuit Agneti, studio educatricis, ad quod non nisi per ipsius educatricis cubiculum, dabatur accessus; et fenestras habebat quae non viam publicam, sed

causa discussa die 25 Iunii 1864, censuit matrimonium esse irritum, respondendo ad propositum dubium affirmative; quae sententia fuit iterum confirmata die 27 Augusti eiusdem anni.

Ex qua sententia cl. Avanzini sequentia deduxit corollaria.

1. Perinde esse rapere vi puellam e propria domo, ac dolo eam circumvenire ut in manus mediantis rapinam inscia deveniat.

2. Imo perinde esse videtur rapere puellam e propria domo, ac fraudibus eam circumvenire ne ad suam redeat domum, posteaquam libere exiverit.

3. Neque interest si puella his fraudibus consentiat. (1) Consensus enim fraudibus extortus, apertae violentiae aequiparatur.

Manifestum autem esse putamus etiam ex iis quae supra disputavimus, idem esse, seu raptum con-

atrium tantummodo introrsum respiciebant. Quare nullus excundi aditus puellae patebat sine educatricis venia, quae tam caute tamque arte eam custodiebat, ut quoties domo exiret, toties cubiculum clavibus obseraret et firmaret.

Mansit Agnes tres hebdomadas eo in diversorio, quo tempore bis exiit constanter tamen ab educatrice concomitata, primo cum ad Confessarium accessit, secundo ad quemdam Advocatum consulendum. Hic tamen secundus exitus firmiter ab educatrice Agneti prohibebatur. Quare ita altercare et clamare coeperunt, ut diversorii famuli adfuerint, quorum auxilio Agnes egredi potuit. Adiit autem Iuris consultum non procul a diversorio commorantem (comitante educatrice) eidemque conditionem suam aperuit, ac ex postulavit quid sibi agendum esse putaret. Iuris ille consultus, nullum aliud huic malo superesse respondit remedium, praeter matrimonium, et ad Titium Agnetis patrem epistolium misit, quo rerum eventu narrato, matrimonium necessarium esse concludebat. Titius indignatus, numquam ad filiam accessit, neque ab ea aspici deinde passus est; tamen re perpensa ex se, et ex aliorum consilio, licet invitus in filiae matrimonium cum Sempronio consentit, et quidem ex ea ratione, quia videbatur actum esse de filiae suae fortuna. Fama enim de hoc facto late diffusa erat, et opera ipsius Sempronii, uti asserabatur, publicae ephemerides facti notitiam evulgarunt.

Manens itaque Agnes in eo publico Diversorio, ex quo bis tantum exierat, sub praedominio educatricis, ex cura et mandato Sempronii, et animadvertens sibi tantummodo manere electionem inter monasterium et matrimonium cum Sempronio, hoc tandem praetulit, quia religiosa vocatione se carere sentiebat.

Quare omnibus paratis, tandem exiit Agnes ad matrimonium celebrandum, quod ita initum fuit, ipso testante parcho, ut non nuptiae sed potius funus peragi videretur. Agnes tristis externa consensus signa praestitit, eiusque pater qui filiam suam in hoc etiam actu neque aspicere dignatus est, pene stupens actum ipsum, more illius regionis, obsignavit.

At post quatuor plus minus annos, Agnes monasterium ingressa est; Sempronius divortium postulaverit et obtinuerit; Agnes vero coram curia Ecclesiastica institerit pro declaratione nullitatis matrimonii, quae lata fuit, causa accurate discussa, die et anno supradictis.

(1) Dum haec intulit cl. Avanzini, respexit certe ad primum corollarium, quo puellam insciam proclamaverat. Si enim puella animadverteret ad quod fraudes